

FÖRVALTNINGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 3/2004 rd

Statsrådets utredning med anledning av kommissionens tredje sammanhållningsrapport

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Stora utskottet sände den 25 februari 2004 statsrådets utredning med anledning av kommissionens tredje sammanhållningsrapport (E 13/2004 rd) till förvaltningsutskottet för eventuella åtgärder.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regionutvecklingsdirektör Mårten Johansson och konsultativ tjänsteman Leif Ehrstén, inrikesministeriet
- budgetråd Rauno Lämsä, finansministeriet
- enhetschef Keijo Sahrman, Finlands Kommunförbund.

STATSRÅDETS UTREDNING

Förslagets huvudsakliga innehåll

Europeiska kommissionens tredje rapport om den ekonomiska och sociala sammanhållningen, sammanhållningsrapporten, gavs ut den 18 februari 2004. Den innefattar ett förslag till huvudlinjer för en reform av Europeiska unionens region- och strukturpolitik 2007—2013. Förslaget utgår från att EU:s region- och strukturpolitik måste ses över för att svara mot unionens största utmaningar, en framgångsrik östutvidgning och stöd för en hållbar ekonomisk tillväxt.

EU:s region- och strukturpolitik avser att främja den strategin som lades upp vid Europeiska råden i Lissabon och Göteborg. Den nya region- och strukturpolitiken fokuserar på åtgärder för att främja konkurrenskraften och en hållbar utveckling och på att se över ekonomiska och sociala strukturer. De minst utvecklade länderna och regionerna, framför allt de nya medlemsstaterna, ska prioriteras tydligare än hittills

i stödfrågor. På detta sätt hoppas man att det sammanhållningspolitiska huvudmålet, att minska de regionala skillnaderna, ska få större effekt.

I framtiden kommer EU:s region- och strukturpolitik att koncentreras på tre prioriteringar/mål: konvergens eller tillnärmning omfattande den nuvarande mål 1- och sammanhållningspolitiken, regional konkurrenskraft och sysselsättning, i praktiken omfattande nuvarande mål 2 och 3, och regionalt samarbete för att främja gränsöverskridande och interregional samverkan omfattande bl.a. det nuvarande gemenskapsinitiativet Interreg. Vidare ska samarbetet kring yttre förbindelser anpassas med hjälp av ett nytt grannskapsinstrument på båda sidor om den yttre gränsen. De nuvarande gemenskapsinitiativen Equal och Urban ska tas upp inom dessa målprogram. De landsbygdspolitiska instrument som nu ingår i region- och strukturpolitiken ska i framtiden inordnas under huvudtiteln Hållbar

förvaltning och skydd av naturresurser och finansieras över ett finansiellt landsbygdspolitiskt instrument, den nya fonden för landsbygdsutveckling.

Kommissionen föreslår måttssydda region- och strukturpolitiska utvecklingsåtgärder för områden med särskilda problem. Åtgärderna ska ingå i målprogrammen. Bland sådana områden med särskilda problem märks stadsområden med strukturproblem, perifera utomeuropeiska områden och ogynnsamt belägna skärgårds- och bergsområden och unionens nordliga glesbygder.

Kommissionen föreslår att 336,6 miljarder euro ska avsättas för region- och strukturpolitiken 2007—2013. Det svarar mot 0,46 procent av bni i EU före överföring av landsbygds- och fiskerianslag från huvudtiteln för region- och strukturpolitik. I linje med koncentreringsprincipen anvisas omkring 78 procent av de region- och strukturpolitiska medlen via konvergensmålet till de allra fattigaste länderna och områdena. Målet för främjad regional konkurrenskraft och sysselsättning ska utgöra omkring 18 procent och målet för regionalt samarbete omkring 4 procent av medlen. Sammanhållningsfonden ska stå för 1/3 av den totala region- och strukturpolitiska finansieringen i de nya medlemsstaterna.

Enligt kommissionens förslag ska det finnas tre prioriteringar: främjande av innovationer och IT-samhället, miljöskydd och förebyggande av teknologirisker och naturkatastrofer samt bättre tillgång till och utveckling av tjänster som är viktiga för ekonomin.

Programmen för att främja sysselsättningen har som mål att uppnå full sysselsättning, förbättra arbetets produktivitet och kvalitet och förebygga socialt utanförskap. Programmen bör följa anvisningar och rekommendationer i den europeiska sysselsättningsstrategin.

Den förestående strukturfondsreformen pekar dessutom på att det är viktigt att ta in gemenskapens strategiska prioriteringar i nationella och regionala program, att främja en decentralisering, att förbättra programmens effektivitet och kvalitet och att förenkla förvaltningsprocedurerna.

Regeringens hållning

Finlands regering anser att kommissionens förslag till allmänna region- och strukturpolitiska riktlinjer är en bra utgångspunkt för kommande förhandlingar. Finland ställer sig bakom kommissionens förslag att arbeta för en balanserad lösning som tar hänsyn till problemen och behoven i de nuvarande och de nya medlemsstaternas region- och strukturutveckling och hur allvarliga utvecklingsproblem det är fråga om.

Unionens utmaningar för att värna en ekonomisk tillväxt och genomföra utvidgningen med framgång bör vägas in i den förestående region- och strukturpolitiska reformen. Finland tillstyrker kommissionens förslag om koncentreringsav stödet och lyfter fram målen för förstärkt konkurrenskraft och hållbar utveckling från Europeiska råden i Lissabon och Göteborg.

Prioriteringarna i den europeiska sysselsättningspolitiken måste beaktas i EU:s region- och strukturpolitik. Samtidigt måste det ses till att politiken har ett tillräckligt brett innehåll för att det ska lämpa sig för att förbättra konkurrenskraften och lösa strukturproblemen i olika typer av områden. Målen för bättre tillväxt och konkurrenskraft i andra program bör kompletteras med hjälp av region- och strukturpolitiken. Överlappningar med andra program bör undvikas.

Unionens utvidgning innebär en stor ekonomisk, social och politisk utmaning. EU:s region- och strukturpolitik bör ha en framträdande roll i de nya medlemsstaternas integrationsprocess. Finland tillstyrker kommissionens förslag att flytta tyngdpunkten i den region- och strukturpolitiska finansieringen till de minst gynnade områdena, vilket bidrar till sammanhållningsmålet.

För att en hållbar ekonomisk tillväxt ska kunna tryggas och unionens konkurrenskraft förbättras är det nödvändigt att ta i de regionala och strukturella problemen också i unionens nuvarande medlemsstater. Därför bör adekvata resurser avsättas för denna politik. För att målen ska nås tillstyrker Finland i princip kommissionens förslag att omkring 0,4 procent av bni i EU avsätts för region- och strukturpolitiken.

Finland understryker att stödet över strukturfonderna och strukturpolitiken bör harmoniera med bestämmelserna om en balanserad och hållbar offentlig ekonomi.

Finland ser positivt på att kommissionen erkänner att de bestående ogynnsamma naturförhållandena i unionens ytterst glest bebyggda områden har en plats i den regionala sammanhållningspolitiken. Särproblemen i de nordliga glesbygderna och behovet att särbehandla dem ingår i Finlands anslutningsfördrag, men det garanterar inte bestående särbehandling. Finland söker en hållbar finansiell lösning och ser det som en nyckelfråga att våra nordliga och östliga områden fortsatt omfattas av det högsta regionala stödet. Det måste garanteras att dessa områden fortsatt kan få regionalt statligt stöd (bl.a. investeringsstöd för företag och regionalt transportstöd).

Finland anser att kommissionens förslag till nytt mål för regional konkurrenskraft och sysselsättning är en bra utgångspunkt för den politik som inte omfattas av konvergensmålet. Det nya målet består av två programelement som fungerar enligt principen en fond per program. Programmet finansieras av Europeiska områdesutvecklingsfonden och avser att genomföra de horisontella principerna i den europeiska sysselsättningsstrategin. I fortsättningen kan medlemsstaterna själva i allt högre grad påverka hur stödet riktas enligt region och ändamål. Också Finland har haft denna princip som mål. Finland anser det mycket viktigt att regionala statliga stöd ingår i metodarsenalen för bättre konkurrenskraft och sysselsättning.

Finland ställer sig positivt till kommissionens förslag att ge det regionala samarbetet en starkare roll i gemenskapens politik och att utveckla samarbetet vid de yttre gränserna med hjälp av de s.k. grannskapsinstrumenten enligt Interreg-principen.

Finland tillstyrker kommissionens förslag att förenkla finansieringen av landsbygdsutvecklingsåtgärder. Den snabba omstruktureringen på landsbygden kräver effektivare åtgärder från unionens sida för att utveckla gårdsbruket, kompensera ogynnsamma naturförhållanden och förbättra landsbygdens servicestruktur. Det måste effektivare insatser till för att främja flerföretagssamhet och skapa nya arbetstillfällen på landsbygden.

Finland ställer sig i princip positivt till kommissionens allmänna riktlinjer för att förenkla förvaltningen av strukturfonderna och tydliggöra arbetsfördelningen mellan kommissionen, medlemsstater, regioner och lokala samhällen. Reformen av genomförandesystemet bör utgå från närhetsprincipen och från att programresurser utnyttjas så effektivt som möjligt för att programmen ska få största möjliga effekt. EU-medel bör utnyttjas så att de kompletterar nationella medel och ger ett verkligt mervärde. Dessutom bör större uppmärksamhet fästas vid att utveckla sanktionerna vid medelsmissbruk.

Finland vill ta förslaget att inordna solidaritetsfonden under sammanhållningspolitikens huvudtitel upp till särskild diskussion.

Enligt statsrådets utredning preciseras Finlands ståndpunkt till detaljförslagen i den tredje sammanhållningsrapporten längre fram.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Med hänvisning till statsrådets utredning och utfrågningen av sakkunniga konstaterar utskottet att Finlands kommentarer till sammanhållningsrapporten är väl motiverade. Utskottet ställer sig bakom regeringens mål visavi reformen av EU:s region- och strukturpolitik.

Europeiska unionen ställs inför mycket stora utmaningar under den kommande strukturfundsperioden. Utvidgningen ökar de regionala skillnaderna i utvecklingen inom unionen i betydande grad och tyngdpunkten i problemen med den regionala utvecklingen förskjuts i riktning mot Östeuropa. Den ekonomiska tillväxten i unionen har klart mattats av under de senaste åren och på

flera håll i unionen har arbetslösheten gått upp. En annan påtaglig trend är att befolkningen åldras. Och samtidigt genomlever Europa en brytningstid i IT-samhället. I likhet med regeringen anser utskottet att unionens utmaningar när det gäller att trygga en hållbar ekonomisk tillväxt och ro utvidgningen i hamn bör vägas in i den region- och strukturpolitiska reformen. I detta avseende spelar målen som Europeiska råden i Lissabon och Göteborg ställde för konkurrenskraft och hållbar utveckling och den europeiska samsättningsstrategin en viktig roll.

Enligt utskottets mening är det viktigt att förhållandena i unionens glesbygder erkänns i sammanhållningsrapporten. Vidare är det en nyckelfråga att Finlands nordliga och östliga områden fortsatt omfattas av det högsta regionala stödet och därför stöder utskottet Finland i ansträngningarna att ta fram hållbara lösningar. Utskottet pekar också på att den rikliga förekomsten av vattendrag höjer kostnaderna för att upprätthålla samhällsstrukturen och för näringslivet och därmed vore det mera motiverat att beräkna boendetätheten enligt den totala arean än enligt landytan.

För Finland är det angeläget att fortsatt stödja det gränsöverskridande och regionala samarbetet. På denna punkt vill utskottet lyfta fram det

nya grannskapsinstrumentet. Det gränsöverskridande samarbetet och grannskapsinstrumentet bör enligt utskottet utgöra en sådan helhet som kan bidra till att göra det gränsöverskridande samarbetet smidigare och främja handlingsprogrammet för den nordliga dimensionen.

Utskottet omfattar regeringens riktlinjer för landsbygdsutveckling. Det kommer att ta närmare ställning till saken så fort kommissionen har preciserat sina förslag till hur region- och strukturpolitiken ska vägas in i utvecklingen av landsbygdsnäringsar.

Utskottet understryker att Finland måste se till att det finns tillgång till adekvat EU-finansiering för att EU-programmen ska kunna genomföras effektivt.

Utskottet kommer i förekommande fall med mera detaljerade uttalanden när kommissionen har preciserat sina förslag och förslagen till förordningar om den region- och strukturpolitiska reformen har lämnats.

Utlåtande

Förvaltningsutskottet meddelar

att utskottet omfattar statsrådets ståndpunkt i saken.

Helsingfors den 16 mars 2004

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Matti Väistö /cent
vordf. Veijo Puhjo /vänst
medl. Sirpa Asko-Seljavaara /saml
Nils-Anders Granvik /sv
Lasse Hautala /cent
Rakel Hiltunen /sd

Hannu Hoskonen /cent
Lauri Kähkönen /sd
Kari Kärkkäinen /kd
Juha Rehula /cent
Ahti Vielma /saml
Tuula Väättäinen /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Minna-Liisa Rinne.